

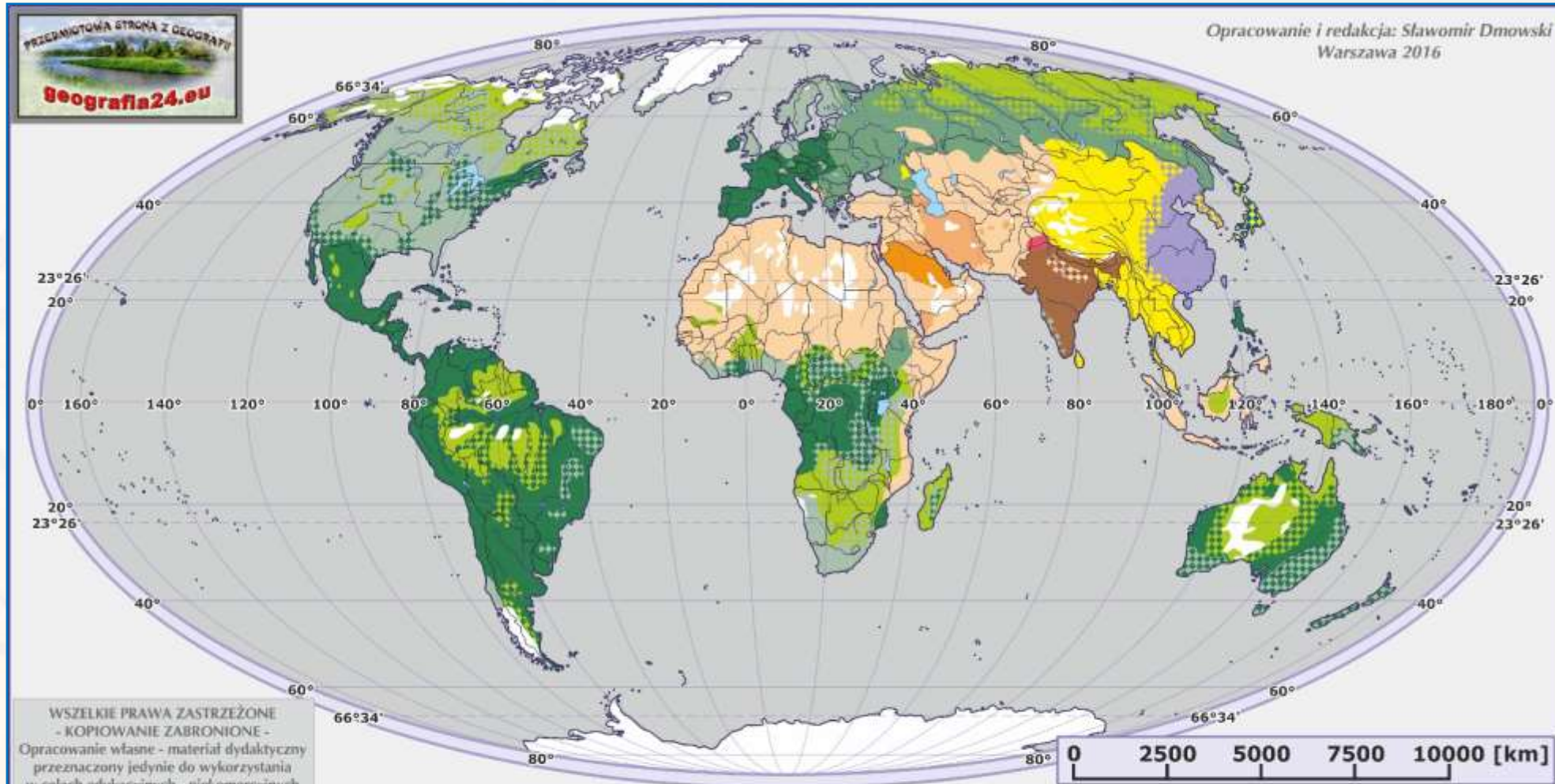
II. Ludność i osadnictwo

7. Zróżnicowanie religijne ludności świata

Zróżnicowanie religijne ludności świata

Opracowanie i redakcja: Sławomir Dmowski
Warszawa 2016

WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE
- KOPIOWANIE ZABRONIONE -
Opracowanie własne - materiał dydaktyczny
przeznaczony jedynie do wykorzystania
w celach edukacyjnych - niekomercyjnych

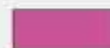
Religie na świecie

Chrześcijaństwo

- Katolicyzm
- Prawosławie, Koptowie
- Protestantyzm

Islam

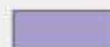
- Sunnizm
- Szyizm
- Wahhabizm

Judaizm

Hinduizm

Konfucjonizm

Shintoizm

Buddyzm i Lamaizm (Buddyzm Tybetański)

Sikhizm

religie naturalne, animistyczne

obszary niezamieszkałe

→ Zróżnicowanie ludności świata na płaszczyźnie religijnej jest bardzo duże.

→ Wprawdzie mapa religii dominujących tego nie potwierdza, trzeba jednak zauważyć, że przedstawione na niej zasięgi poszczególnych religii wyznaczono na podstawie udziału ludności określonych wyznań w ogólnej liczbie wierzących.

→ Odzwierciedla ona zatem tylko zasięgi panowania dominujących religii.

Zróżnicowanie religijne

- **Religia** stanowi zespół wierzeń oraz powiązanych z nimi obrzędów i zasad moralnych.
- Kształtuje postawy życiowe, a także system wartości swoich wyznawców.
- Wpływa również na stosunki społeczne i gospodarcze na świecie oraz rozwój kultury i sztuki, m.in. architektury oraz malarstwa.
- Szacuje się, że obecnie na świecie istnieje około **4,2 tys. różnych religii i wyznań**, a około **7,5 mld ludzi deklaruje przynależność** do jednej z nich.
- Najwięcej wyznawców mają tzw. **religie globalne (uniwersalne)**, które w swoich założeniach obejmują wszystkie społeczeństwa na świecie.
- Należą do nich (dane wg CIA):
 - **chrześcijaństwo** (31,1% wyznawców na świecie),
 - **islam** (24,9% wyznawców na świecie),
 - **buddyzm** (6,6% wyznawców na świecie).
- Do religii globalnych **nie zaliczamy hinduizmu** (15,2% wyznawców) – ponieważ religia ta kierowana jest tylko dla określonej grupy ludności – są to tzw. **religie narodowościowe**.

Geneza i podział religii

→ Jeszcze większych trudności nastręcza wyjaśnienie **genezy religii**, a zwłaszcza udzielenie odpowiedzi na pytania: jakie były źródła poszczególnych religii, w jakich warunkach religie te powstały i jak przebiegał ich rozwój?

Podział religii – wg obserwacji historycznej

→ Na podstawie obserwacji historycznej wyróżnia się następujące religie:

→ **religie wymarłe** – nie istniejące obecnie, np.:

→ starożytnych Egipcjan,

→ Rzymian,

→ Germanów,

→ Słowian,

→ Inków;

→ **religie żywe** – istniejące obecnie, mające swoich wyznawców, np.

→ chrześcijaństwo,

→ islam,

→ judaizm,

→ hinduizm.

Podział religii – wg powstawania

→ Ze względu na sposób powstawania religie dzieli się na:

→ **religie naturalne** – które według ich wyznawców istniały zawsze i mają swoje korzenie w dawnych wierzeniach (ich główne zasady są przekazywane najczęściej z pokolenia na pokolenie),

→ naukowo rzecz ujmując, takie, które wyrosły ze społeczno-ekonomicznych warunków bytowania danej zbiorowości, np.:

→ **religie plemienne,**

→ **niektóre religie narodowe;**

→ **religie założone (objawione)** – związane z osobą “założyciela” – proroka, czyli natchnionego przywódcy, oświeconego w nadprzyrodzony sposób, np.:

→ **chrześcijaństwo,**

→ **buddyzm,**

→ **islam,**

→ **konfucjanizm.**

Podział religii – wg zasięgu geograficznego i etnicznego

- Ze względu na zasięg geograficzny i etniczny wyróżnia się:
 - **religie plemienne** – religie tradycyjne lub pierwotne, istniejące wyłącznie w obrębie pojedynczej wspólnoty plemiennej,
 - mają niewielki zasięg przestrzenny,
 - nie występuje w nich tzw. założyciel (naturalne pochodzenie),
 - są one powiązane z życiem plemienia (wierzenia, rytuały);
 - **religie narodowe** – wyznawane przez konkretną grupę etniczną, powstałe na bazie religii plemiennych w wyniku łączenia się plemion i tworzenia wspólnej państwowości (nie zabiegają one o nowych wyznawców), np.:
 - judaizm,
 - hinduizm,
 - szintoizm,
 - konfucjanizm;
 - **religie światowe (uniwersalne)** – występujące obecnie w różnych częściach świata i zabiegające o powiększanie kręgu swoich wyznawców, np.:
 - **chrześcijaństwo** powstałe w rezultacie upowszechniania kultury i obyczajów Europejczyków, w następstwie ich militarnej i ekonomicznej ekspansji, upowszechniane wśród plemion afrykańskich i indiańskich przez kolonizatorów,
 - islam,
 - buddyzm.

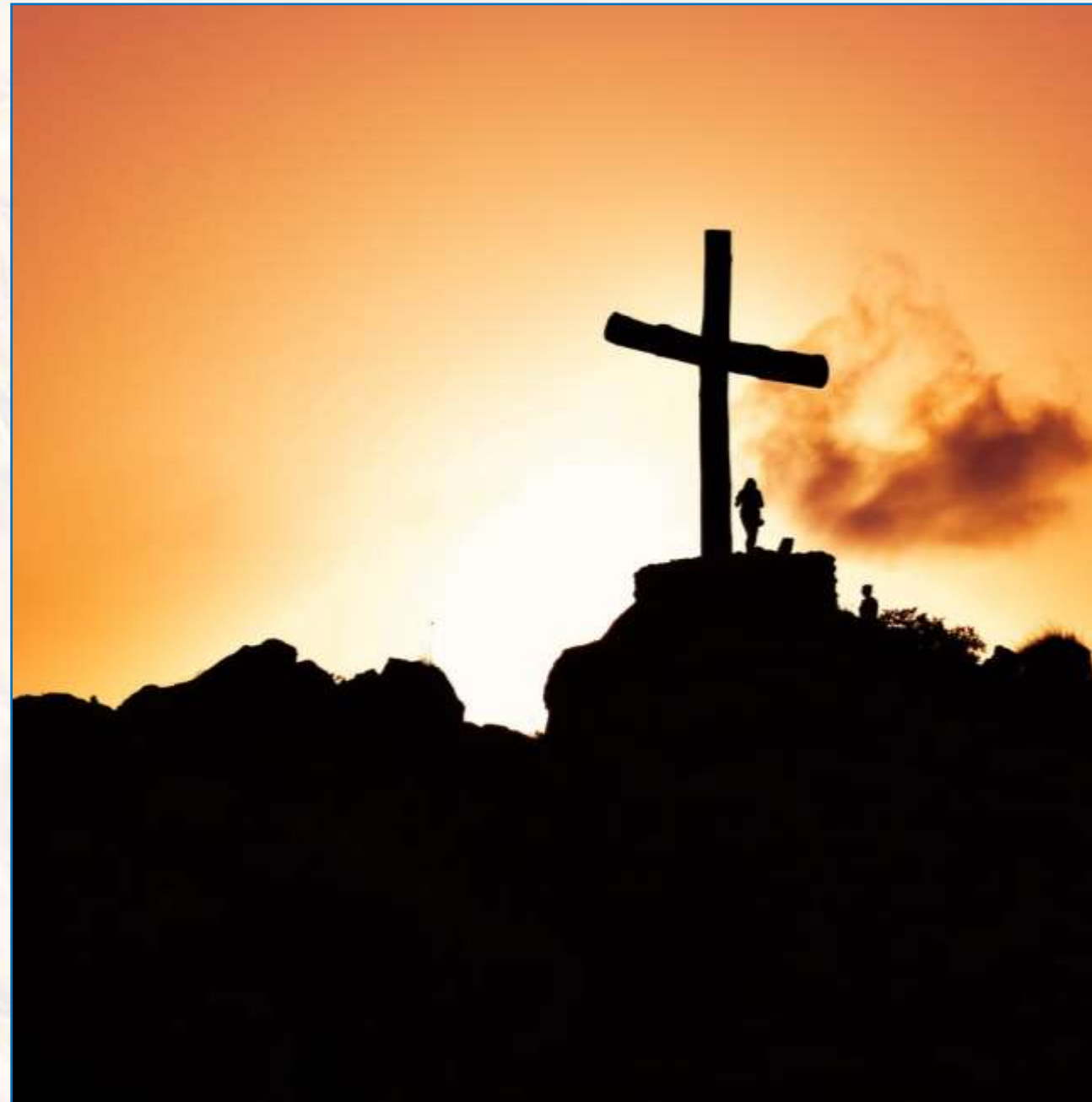
Podział religii – wg charakteru istot i sposobu ich pojmowania

- Ze względu na charakter istot boskich (bóstwa) i sposób ich pojmowania przez daną religię wyróżnia się:
 - **religie politeistyczne** – wiara w istnienie wielu sił nadprzyrodzonych, np. wielu bogów, występująca w religiach tj.:
 - starożytnego Egiptu, starożytnej Grecji, religia Słowian i Azteków,
 - hinduizm i szintoizm;
 - **religie monoteistyczne** – wiara w istnienie jednego Boga (lub siły boskiej):
 - **religie teistyczne** – przedmiotem kultu jest jednoosobowa, transcendentna (występująca poza i ponad przyrodą) istota boska, odpowiedzialna za stworzenie świata, np.:
 - chrześcijaństwo, islam, judaizm;
 - **religie panteistyczne** – utożsamiające Boga z przyrodą (wszechświatem) i negujące go jako osobę rozumną i transcedentną, np.:
 - taoizm oraz szczególnie w początkowym etapie rozwoju hinduizm;
 - **religie deistyczne** – uznające Boga jedynie jako stwórcę świata, nie mającego wpływu na światowe wydarzenia (także i na życie człowieka);
 - **religie animistyczne** – w których występuje wiara w istnienie niematerialnych dusz, zdolnych do samodzielnego istnienia i ożywiających człowieka oraz wszystkie elementy istniejące wokół niego (np. przedmioty).

1. CHRZEŚCIJAŃSTWO

- **Chrześcijaństwo** – religia monoteistyczna powstała w I w. n.e., wywodząca się **z judaizmu**, związana z działalnością Jezusa i jego uczniów.
- Wiara w istnienie **jedynego Boga w trzech osobach Trójcy Świętej**: Boga Ojca, Syna Bożego i Ducha Świętego.
 - Fundamentem tej religii jest **wiara w zbawienie i życie wieczne** dzięki **zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa**.
 - **Jezus jest Mesjaszem**, który przyszedł na świat, aby zbawić ludzkość przez swoją mękę, śmierć na krzyżu i zmartwychwstanie.
- **Biblia** – święta księga, która dzieli się na:
 - **Stary Testament** – przejęty z judaizmu,
 - **Nowy Testament** – opisujący życie i działalność Jezusa i jego uczniów.
- **Organizacja każdego z kościołów jest inna.**
 - Różnice pomiędzy głównymi odłamami chrześcijaństwa (katolikami, prawosławnymi, protestantami i anglikanami) dotyczą m.in.:
 - kultu Maryi, świętych i relikwii,
 - organizacji Kościoła (papieża uznają jedynie katolicy) i celibatu osób duchownych.

1. CHRZEŚCIJAŃSTWO

→ **Wspólne tradycje** obejmują obchodzenie:

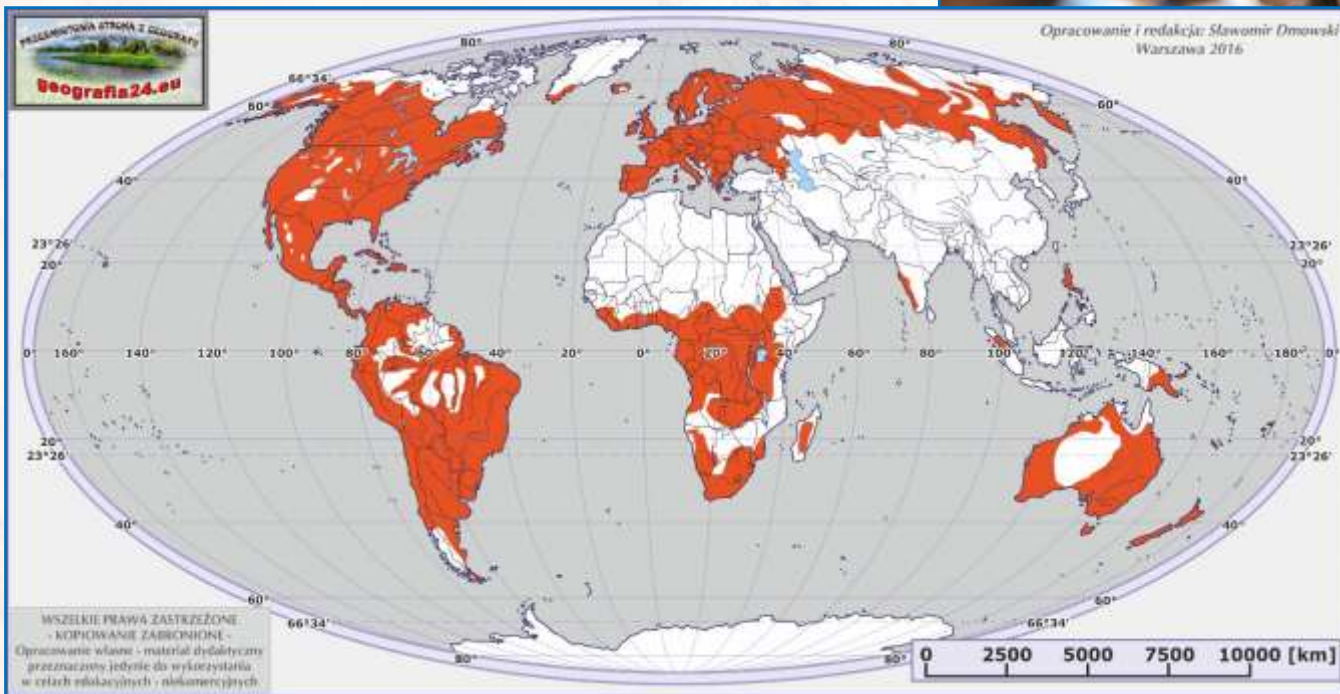
- **świąt Bożego Narodzenia,**
- **Zmartwychwstania Pańskiego.**

→ **Chrześcijanie liczą 2,4 mld wyznawców,**
m.in. w:

- **Europie,**
- **większej części obu Ameryk,**
- **RPA,**
- **Australii.**

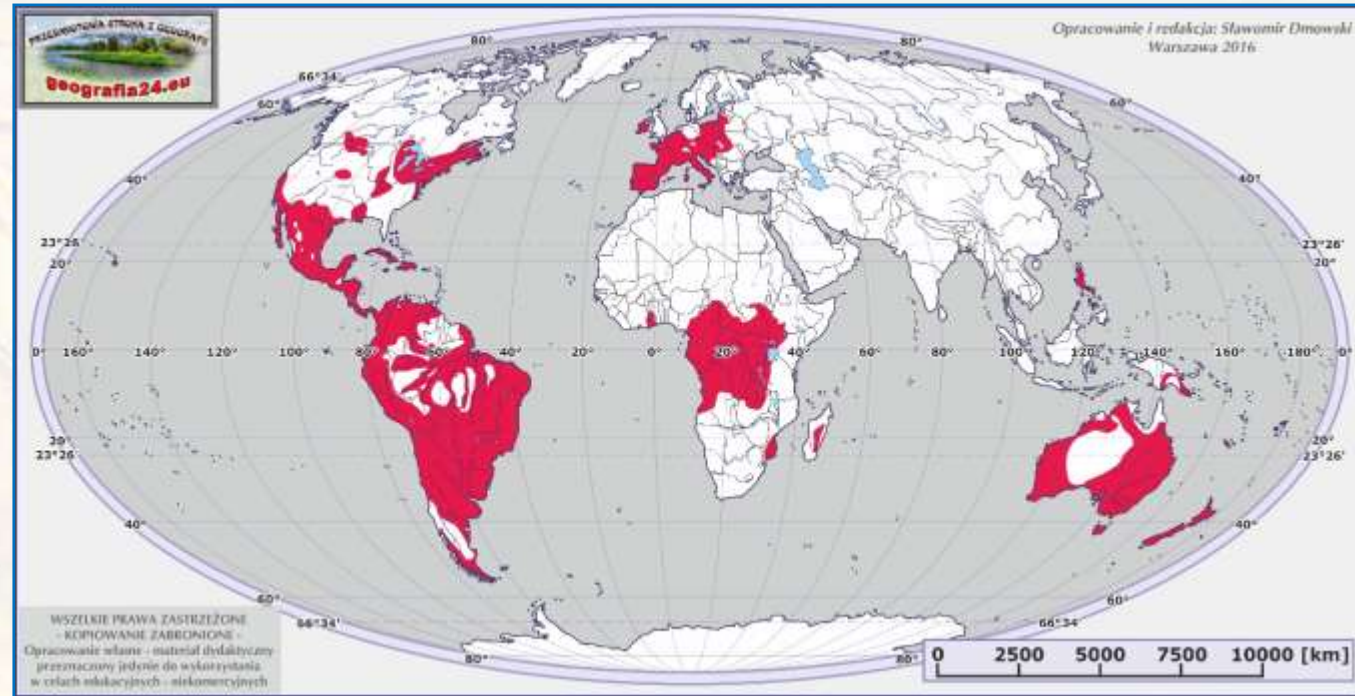

Procesja Bożego Ciała

Podział chrześcijaństwa – kościół katolicki

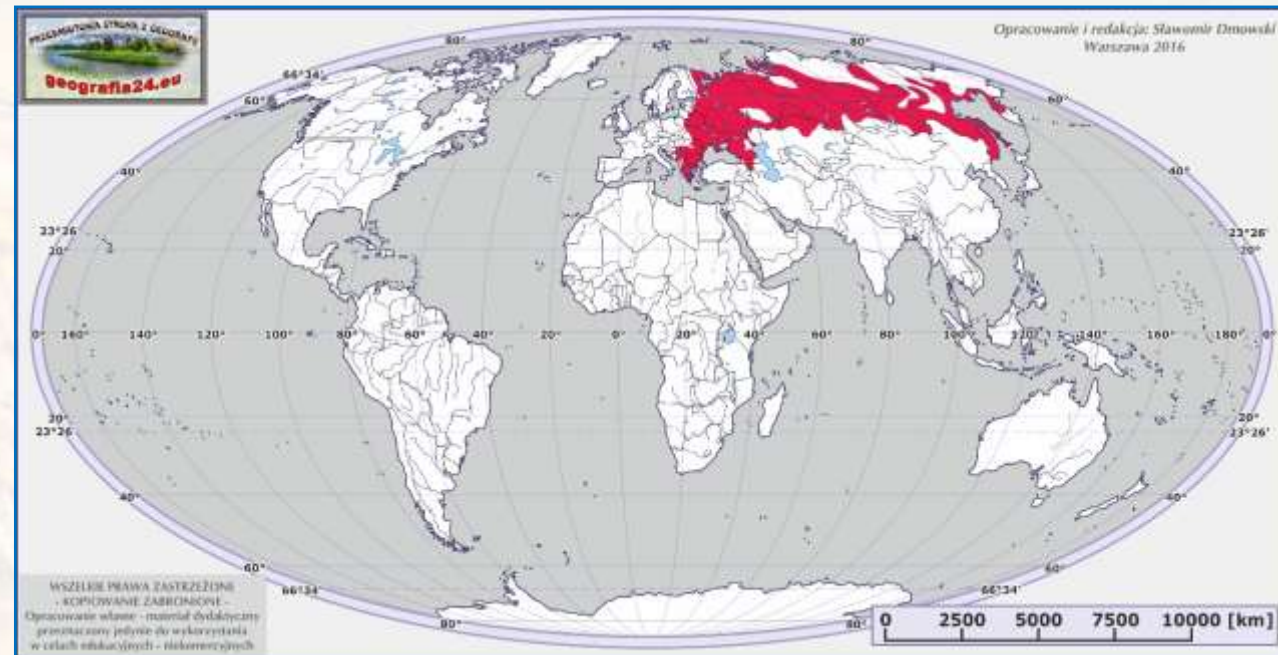
- **Kościół katolicki** – rzymskokatolicki (około 50% wszystkich chrześcijan; około 1,2 mld wyznawców).
- Uznaje **siedem sakramentów**.
- Oddaje **cześć Niepokalanej Maryi jako Matce Bożej**.
- Kościół jest jeden, powszechny i apostołski.
 - Głową Kościoła jest **papież**.
- Organizacja Kościoła obejmuje **archidiecezje, diecezje, dekanaty i parafie**:
 - diecezjami zarządzają **biskupi**, parafiami – **proboszczowie**.
- Księża nie mogą się żenić (obowiązuje **celibat**).
- Szczególnie zasłużeni dla kościoła są **beatyfikowani** lub **kanonizowani**.
- Dużą rolę odgrywają **męskie i żeńskie zakony**.
- Wyznawcy zamieszkują przede wszystkim:
 - Amerykę Łacińską,
 - Afrykę Środkową,
 - Europę (Francja, Polska, Włochy, Hiszpania, Portugalia, Irlandia i inne),
 - Filipiny.

Papież Franciszek

Podział chrześcijaństwa – kościół prawosławny

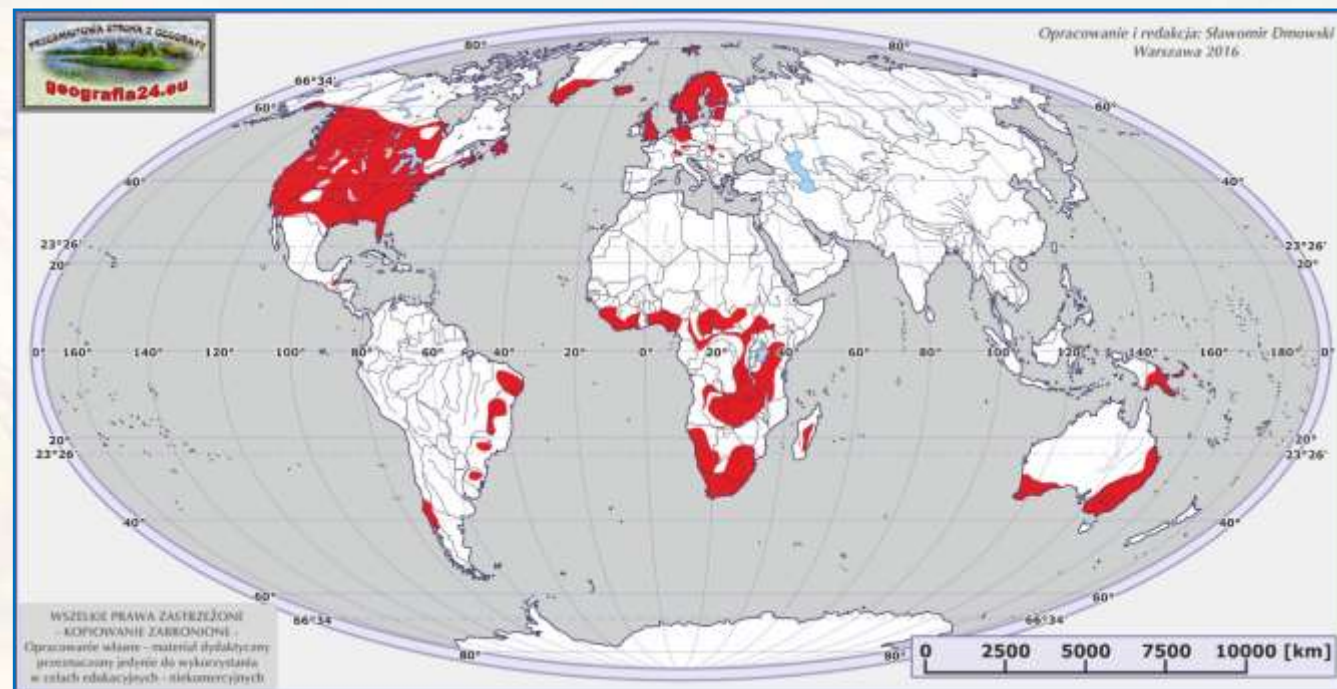
- **Kościół prawosławny** (około 12% wszystkich chrześcijan; około 300 mln wyznawców)
- Powstał z katolicyzmu w wyniku tzw. **schizmy wschodniej w XI wieku**.
- **Nie przyjmuje niektórych dogmatów katolickich:**
 - o pochodzeniu Ducha Świętego,
 - o pierwszeństwie apostoła Piotra w stosunku do innych apostołów,
 - o prymacie papieża, o czyśćcu, o niepokalanym poczęciu, o wniebowzięciu Maryi.
- **Nie ma obowiązku celibatu** dla kapłanów i diakonów (obowiązuje jedynie biskupów).
- Prawosławie **nie ma jednego przywódcy**.
 - Każdy Kościół narodowy jest samodzielny i ma swojego zwierzchnika.
- Kościoły dzielą się na **diecezje** i **parafie**.
 - Parafią zarządza **pop**, a pomaga mu **diakon**.
- Wyznawcy zamieszkują przede wszystkim:
 - Rosję, Grecję, Białoruś, Ukrainę, Serbię, Macedonię, Bułgarię, Rumunie, Albanie i Cypr.

Patriarcha moskiewski i całej Rusi – Cyryl I

Podział chrześcijaństwa – kościoły protestanckie

- **Kościoły protestanckie** (około 37% wszystkich chrześcijan; około 900 mln wyznawców)
 - Powstały po wielkim rozłamie w Kościele Katolickim, w czasie **reformacji** w **XVI wieku**.
 - **Za jedyne źródło wiary uważają Biblię** (wierni muszą żyć pobożnie).
 - Podobnie jak prawosławni **nie uznają władzy papieża** (jedynym pośrednikiem między Bogiem a wyznawcami jest Jezus Chrystus).
 - Nie uznają także:
 - kultu Matki Bożej i świętych,
 - miejsc świętych,
 - relikwii i obrazów,
 - odpustu,
 - przemiany chleba w Ciało oraz wina w Krew Jezusa Chrystusa.
 - **Kult uczciwej i starannej pracy** – pobożność realizowana w pracy.
 - Wśród protestantów można wyróżnić kilka odłamów – największe znaczenie odgrywa **Luteranizm, Kalwinizm i Anglikanizm, Metodizm i Babtyzm**.

Podział chrześcijaństwa – kościoły protestanckie (luteranizm i kalwinizm)

→ Luteranizm:

- przyjmuje rzeczywistą **obecność ciała i krwi Chrystusa w Eucharystii**;
- istnieją dwa sakramenty: **chrzest i komunia**;
- **kapłan** nie sprawuje obrzędu, ale **przewodniczy liturgii**.
- Najwięcej wyznawców zamieszkuje **Niemcy**.

Luteranie – Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP

→ Kalwinizm (ewangelicyzm reformowany):

- odrzuca dogmat o rzeczywistej obecności ciała i krwi Chrystusa podczas Eucharystii;
- obrzędy cechuje surowość i prostota.
- Większość wyznawców zamieszkuje **Węgry i Szwajcarię**.

Jan Kalwin – twórca ewangelicyzmu reformowanego

Podział chrześcijaństwa – kościoły protestanckie (anglikanizm i metodyzm)

→ Anglikanizm:

- król i królowa sprawują władzę zwierzchnią;
- najwyższą władzą ustawodawczą jest zgromadzenie kościelne składające się z trzech izb: biskupów, duchownych i świeckich;
- religia odrzuca dogmat czyśćca i kult świętych.
- Występowanie: **Wielka Brytania, Australia, Kanada.**

→ Metodyzm:

- wprowadza cztery stopnie do zbawienia:
 - usprawiedliwienie osiągnięte przez **wiarę**,
 - odrodzenie dokonywane przez **chrzest**,
 - **przeświadczenie Ducha**,
 - **uświęcenie**;
- bogata oprawa kultu ma wzbudzać uczucia religijne;
- Metodysci czynią publiczne wyznanie wiary.
- Występowanie: **USA, Wielka Brytania.**

Katedra gotycka, anglikańska w Canterbury (po lewej) i Katedra Kościoła Chrystusowego w Dublinie (po prawej)

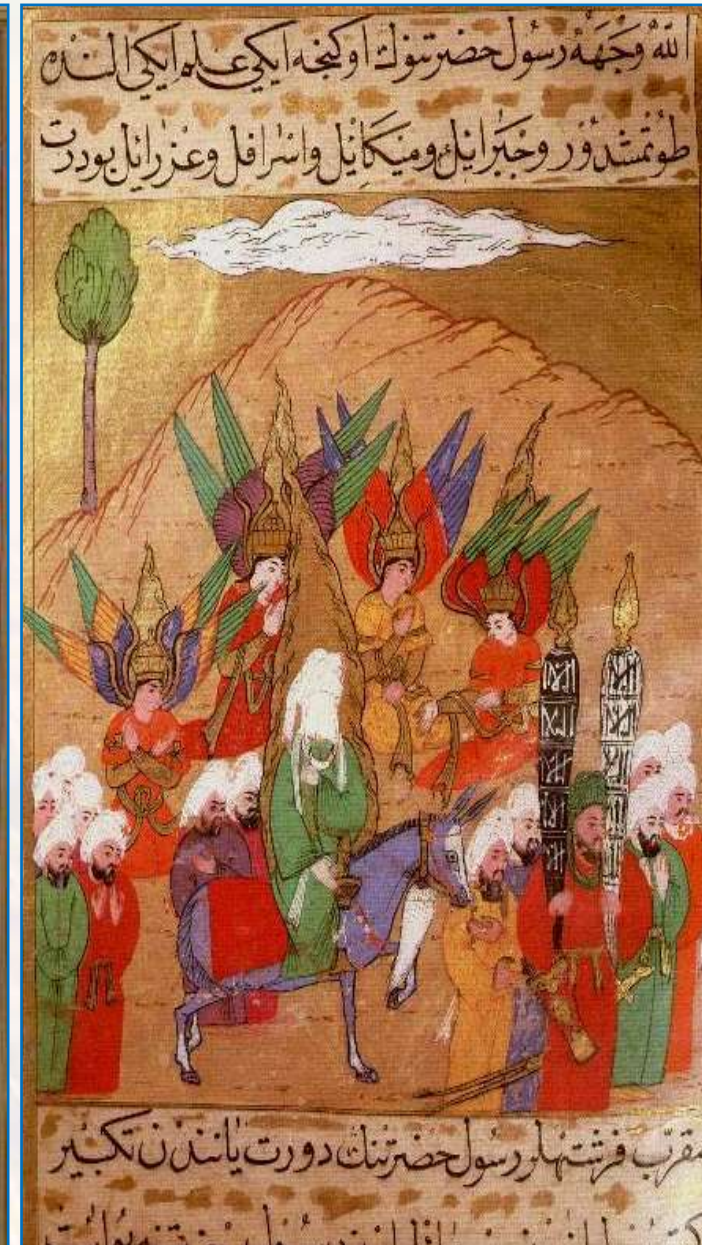
Kościół metodystów w Oxfordzie

2. ISLAM

- **Islam** – założony w VII w. n.e. przez **Mahometa (Muhammad Ibn Abd Allah)**, przejął wybrane prawdy wiary judaizmu i chrześcijaństwa, a następnie je uzupełnił.
- Podstawowy dogmat islamu to **wiara w jedyne Boga (Allaha)**.
- **Muzułmanina** obowiązuje wiara w:
 - **anioły,**
 - **księgi objawione,**
 - **proroków (Adam, Abraham, Jezus, Mahomet),**
 - **w życie pozagrobowe.**
- Islam nie posiada instytucji kościoła,
 - Nie ma też duchowieństwa.
- Obowiązki wiernych regulują:
 - **Koran** (święta księga zawierająca prawdy wiary i przepisy regulujące życie religijne i społeczne w sposób bardzo szczegółowy);
 - **Prawo koraniczne (szarijat)** reguluje wszystkie dziedziny życia.
- **Sunny** (przykłady spisane z życia Mahometa).

Wniebowstąpienie (Miradż) Mahometa

Mahomet powracający do Mekki

Pięć filarów wiary w islamie

→ Islam nakłada na wyznawców **pięć obowiązków – filarów wiary**:

- **publiczne wyznanie wiary (szahada)** w jednego Boga: “Nie ma bóstwa oprócz Boga a Mahomet jest jego wysłannikiem”;
- **modlitwa (sałat)**, pięciokrotne odmówienie modlitwy z twarzą zwróconą do Mekki po wezwaniu muezina z minaretu;
- **przestrzeganie postu (saum)** w miesiącu ramadan (jest to 9. miesiąc);
- **dawanie jałmużny (zakat)** – przekazywanie biednym majątku (najlepiej 2,5%);
- **pielgrzymka (hadżdż)**, każdy wierny przynajmniej raz w życiu musi udać się do **Al-Kaby** w **Mekce** (o ile umożliwia mu to sytuacja materialna).

Afganka w burce

Mekka

Muezzin – mężczyzna pięć razy dziennie wzywający z minaretu wiernych do modlitwy

Główne odłamy islamu

→ Islam dzieli się na trzy **główne ortodoksyjne odłamy**:

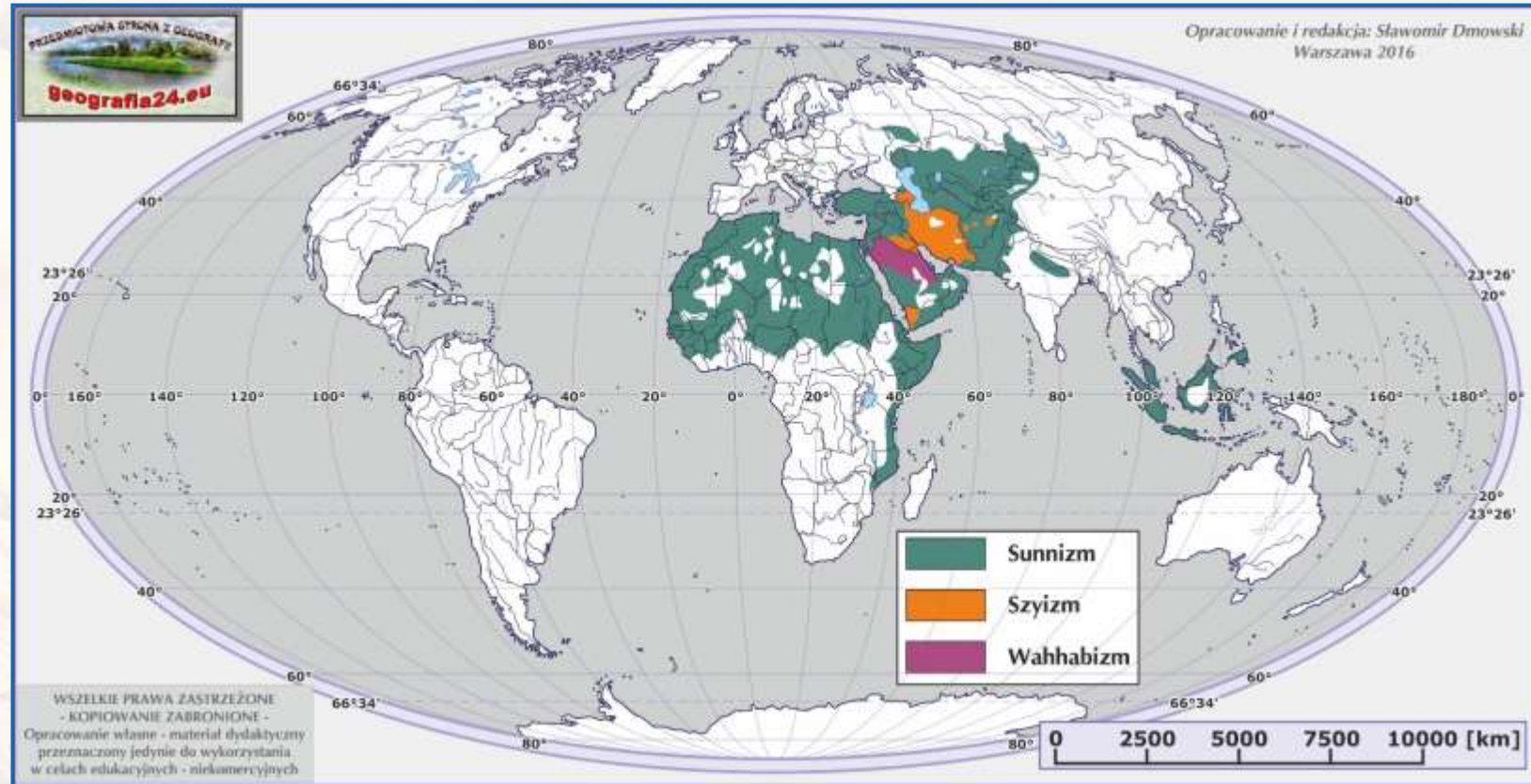
- **Sunnizm** – reprezentowany przez sunnitów (85% wyznawców), kontynuujących tradycję Mahometa – nazywanych “ludźmi tradycji i wspólnoty”, opierający swoją władzę na kalifacie,
 - **Kalif** – świecki (nie należy do rodziny Mahometa), polityczny i wojskowy przywódca wyznawców, stojący na czele państwa, gdzie panuje ustrój – tzw. **kalifat**,
 - jest ogłaszany **następcą Mahometa**,
 - zostaje nim najwybitniejszy sunnita po spełnieniu pewnych warunków;
 - jego odłam – **salafizm** – dąży do odrodzenia islamu przez powrót do jego pierwotnych źródeł (siebie uznają za jedynych prawdziwych muzułmanów, podobnie jak i inny odłam - **wahhabizm**),
 - jego przywódcy tworzyli tzw. **Państwo Islamskie** (samozwańczy kalifat);
- **Szyizm** – stojący na ich czele szyici prezentują inaczej kwestie religijne (najważniejszy jest Koran) i polityczne (12% wyznawców – głównie w Iranie),
 - wg nich jedynym prawowitym **następcą Mahometa jest Ali lub jego potomek** (był on zięciem i stryjecznym bratem Mahometa),
 - nie uznają kolejno wybieranych przez sunnitów kalifów (prócz czterech pierwszych),
 - wg nich przywódcą duchowym i religijnym jest **imam** (potomek Alego), kontynuator boskiego posłannictwa Proroka (jest bezgrzeszny i nieomylny),
 - ostatni z imamów nie umarł, a jedynie znikł i powróci przed końcem świata jako jego zbawca;
- **Charydżyzm** – według którego obowiązkiem każdego muzułmanina jest bronić wiary za wszelką cenę (sam Koran interpretują dosłownie),
 - wprowadzili oni pojęcie **dżihadu** – świętej wojny (jako szóstego filaru wiary).

Rozmieszczenie wyznawców islamu

→ Islam liczy około **1,7 mld wyznawców**:

- **Afryka** na północ od 10° szer. geograficznej i część wschodnia:
 - Somalia, Tanzania, Malawi i Mozambik,
- **Azja Południowa i Zachodnia**:
 - od Turcji po Kazachstan i Pakistan,
- **Azja Południowo-Wschodnia**:
 - Bangladesz, Malezja i Indonezja,
- **w Europie** większe skupiska w:
 - Albanii, Macedonii, Bośni i Hercegowinie oraz Francji.

3. HINDUIZM

- **Hinduizm** – religia politeistyczna obejmująca zespół bliskich sobie religii, powstałych na Płw. Indyjskim po V w. p.n.e., wywodząca się z wierzeń przybyłych na półwysep Indoirańczyków (Ariów).
- **Wiara w wielu bogów**, stanowiących **wcielenia Brahmy**.
 - Brahma jest wieczny, jego wcielenia zaś rodzą się, giną i przekształcają w inne.
 - **Trimurti** to trójca najważniejszych bogów hinduizmu i tworzą ją: **Brahma** – stwórca, **Śiwa** – niszczyciel i **Wisnu** – obrońca, który występuje w **10 wcieleniach**, m.in. Rama, Kyszna.
- Wiara w **karmę**, czyli los, przeznaczenie.
- Uznanie **reinkarnacji** – wędrówki duszy po śmierci (zmarły odradza się w postaci zwierzęcia lub człowieka w zależności od uczynków).
- Cztery **księgi Wedy** (święte księgi, napisane są w **sanskrycie**):
 - **Rygweda** – hymny pochwalne,
 - **Jadźurweda** – teksty poświęcone przebiegowi ceremonii,
 - **Samaweda** – pieśni śpiewane podczas składania ofiar,
 - **Atharwaweda** – zaklęcia, prośby i pieśni magiczne;
- **Smryti** – epopeje Mahabharata i Ramajana (przewodniki z życia);
- **Purany** – uznawane za teksty święte, przypisywane wieszczowi Wiasie (przedstawiają opis stworzenia, rozpadu i ponownego stworzenia świata oraz bohaterskie czyny królów i bogów).

Medytujący Śiwa

Organizacja i tradycja w hinduizmie

- Religia połączona jest z systemem społecznym, różnymi ceremoniami i wierzeniami zapewniającymi nadrzędną rolę **braminom** (kapłanom).
 - Kapłani i wierni oddają cześć bóstwom w świątyniach.
- Tradycja aprobuje **system kastowy** – o tym, co dobre, a co złe – decyduje obyczaj: nakazuje **pogodzenie się z losem**, zakazuje **mieszania się kast**.
- Występuje podział na **grupy społeczne** – **cztery kasty**:
 - **bramini** (uczeni, kapłani i wykonujący wolne zawody),
 - **kszatrijowie** (urzędnicy, wojownicy, zarządcy),
 - **wajśjowie** (kupcy i rzemieślnicy oraz rolnicy),
 - **śudrowie** (ludność służebna: policjanci i robotnicy rolni).
- Najniższym ogniwem w tej społeczności są **pariasi** (**niedotykalni**), którzy stoją **poza kastami** i wykonują **nieczyste zawody** (rybacy, prace, grabarze),
- Wierni co roku **pielgrzymują do świętych miejsc** w **Benaresie**, **Mathurze**, **Allahabadzie**, aby obmyć się **w wodach Gangesu** i zapewnić sobie lepszą karmę.
 - Do Gangesu trafiają zwykle prochy zmarłych.
- Hindusi wierzą w **reinkarnację** i **wędrówkę duszy** (cykl śmierci, narodzin).
 - **Krowa jest zwierzęciem świętym** (nie wolno spożywać wołowiny – co więcej generalnie hinduiści to wegetarianie).

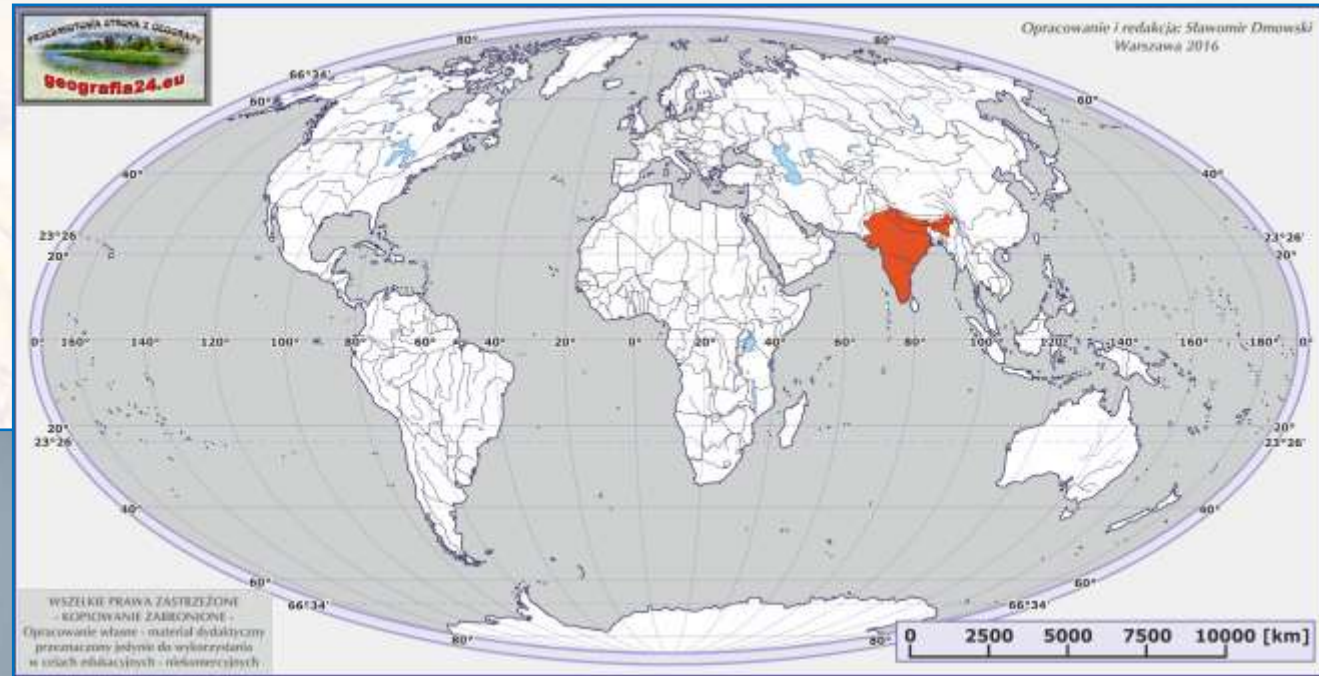
Podział na **kasty**

Ganges – święta rzeka dla Hinduistów

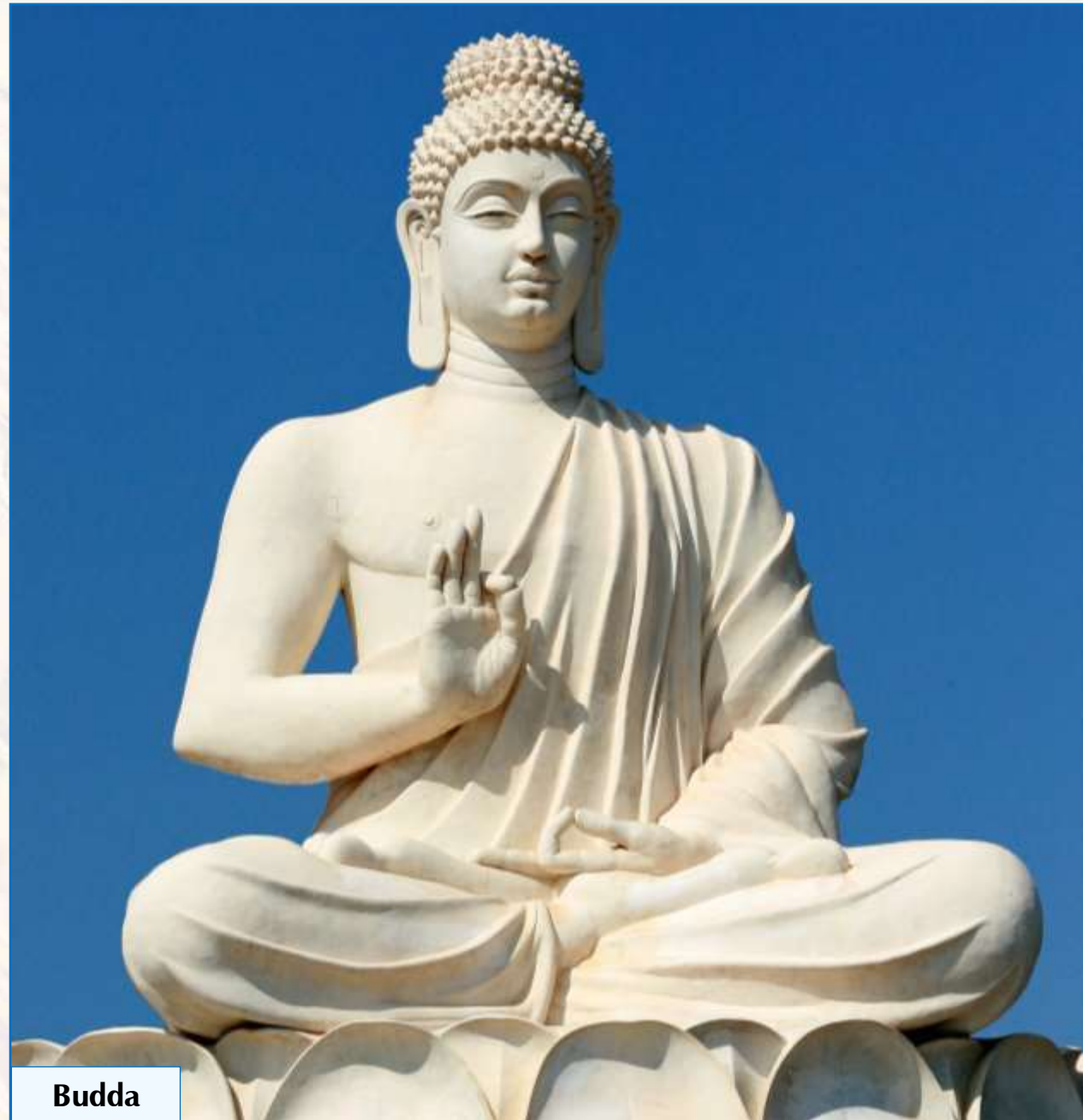
Główne skupiska wyznawców hinduizmu

- Hinduizm obejmuje **ponad 1 mld wyznawców**:
 - **Indie** (zdecydowana większość wszystkich osób),
 - **Sri Lanka**,
 - **Butan**,
 - **Nepal**,
 - **Bangladesz**.

4. BUDDYZM

- **Buddyzm** – założył **Siddhart Gautama** (V w. p.n.e.), nazwany **Buddą** (“przebudzonym”).
- Istotną rolę odgrywa **cierpienie**, które **związane jest z życiem** – rodzą je namiętności i czynniki egzystencjalne (m.in. cielesność, odczucia, wola, niewiedza).
 - Istnieje **prawo odpłaty za czyny w poprzednim wcieleniu** (tzw. **karma**).
 - Od cierpienia można się uwolnić, osiągając **nirwanę** (poprzez medytację), czyli stan wyzwolenia od narodzin i śmierci (ucieczki poprzez unicestwienie pragnień i żądz, tj. bogactwo, władza i sława).
- Dusza jest nieśmiertelna – po śmierci osiąga stan niebytu lub wciela się w nowy byt: człowieka lub zwierzę (**reinkarnacja**), w zależności od postępowania w danym życiu.
 - **Człowiek podczas życia zobowiązany jest czynić dobro!**
- **Kanon palijski (tripitaka)** – **święta księga** składająca się z:
 - **Winaja Pitaka** – kodeksu postępowania buddyjskich mnichów,
 - **Sutra Pitaka** – nauk i pouczeń Buddy,
 - **Abhidhamma Pitaka** – filozofii buddyzmu (objaśnienia).

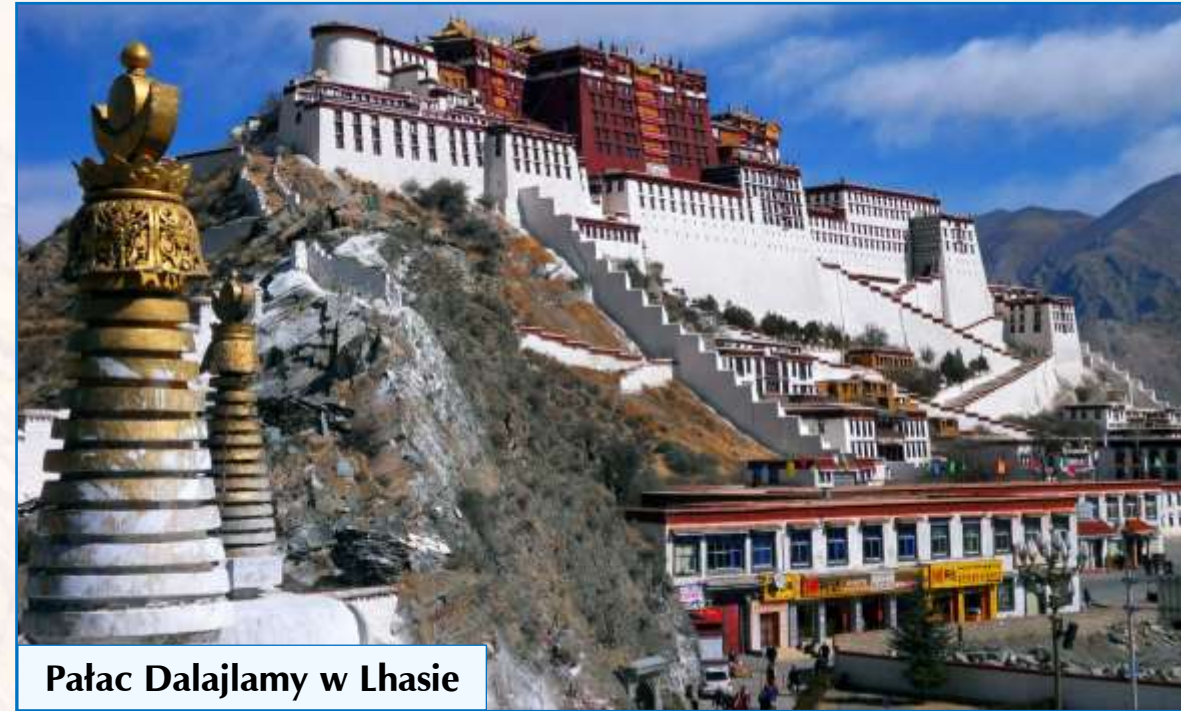

Budda

Organizacja i tradycja w buddyzmie

→ Buddyzm składa się z kilku odłamów, szukających **różnych dróg do osiągnięcia oświecenia**:

- **Hinajana** (**Mała Droga, Mały Wóz**) – całkowity spokój, oderwanie się od świata można osiągnąć przez osobisty wysiłek, przestrzeganie zasad moralnych i ascezę;
- **Mahajana** (**Wielka Droga, Wielki Wóz**) – w osiągnięciu zbawienia pomagają oświeceni, którzy osiągnęli świętość, lecz opóźniają swoje odejście do nirwany, aby pomóc cierpiącym;
- **Wadźrajana** (**Diamentowa Droga, Diamentowy Wóz**) – w osiągnięciu zbawienia pomagają praktyki religijne: joga, medytacje, mantry (rytmiczne recytacje świętych formuł);
- **Zen** – zakłada osiągnięcie oświecenia za pomocą medytacji.
- Życie hinduisty cechuje **skromność, pracowitość i posłuszeństwo wobec innych osób**.
 - Wiara jest wewnętrzna, niezwiązana z ceremoniami.
- **Mnisi** wiodą **życie wędrowne**, utrzymując się z **jałmużny**.
 - Tylko w okresie pory deszczowej zatrzymują się w specjalnie budowanych dla nich przez **świeckich klasztorach**.
- W **Lhasie** – znajduje się pałac duchownego przywódcy – **Dalajlamy**.

Pałac Dalajlamy w Lhasie

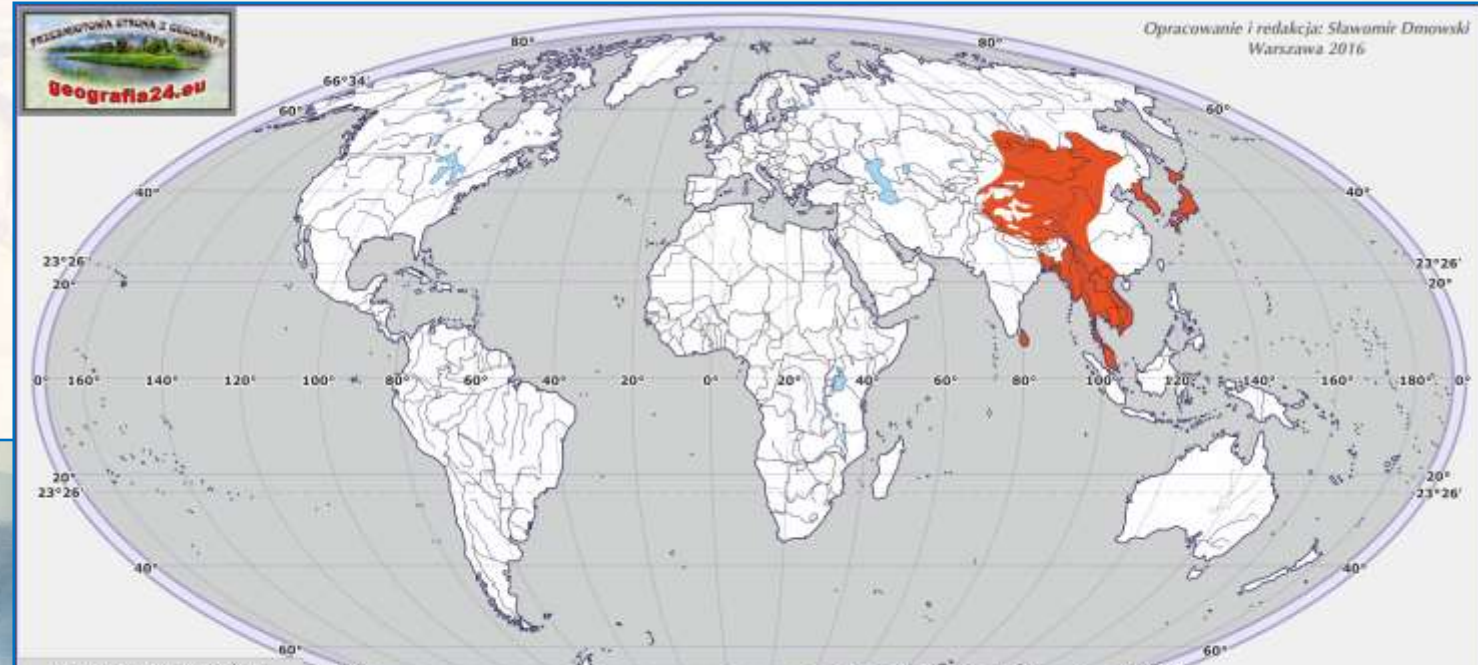

Dalajlama

Główne skupiska wyznawców buddyzmu

→ Buddyzm liczy około **0,5 mld wyznawców**:

- **Japonia,**
- **Korea Południowa i Korea Północna,**
- **Chiny i Mongolia,**
- **Birma, Tajlandia, Kambodża i Wietnam,**
- **Cejlon i Indie.**

WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE
- KOPIOWANIE ZABRONIONE -
Opracowanie własne - materiał dydaktyczny
przeznaczony jedynie do wykorzystania
w celach edukacyjnych - niekomercyjnych

5. JUDAIZM

- **Judaizm (wyznanie mojżeszowe)** – pierwsza religia monoteistyczna, której początki sięgają początku 2000 r. p.n.e, zaś Żydzi uznają się za naród wybrany.
- Wiara w **jednego Boga Jahwe**, który zawarł z Żydami (z Mojżeszem) przymierze – obiecał pomoc (wyzwolenia z niewoli egipskiej) w zamian za podporządkowanie się jego nakazom (za sprawą przekazanej **Tory**).
- Żydzi są narodem wybranym, obdarzonym dziejowym posłannictwem i oczekują **przyjścia Mesjasza**.
- **Biblia** – święta księga, która składa się z:
 - **Tory** (Prawa Mojżeszowego) – przechowywane w tzw. “świętych skrzyniach”,
 - **Talmud** – prawo mówione (Miszna, Gemara, Kabała), wyjaśniające jak należy przestrzegać nakazów zawartych w Torze oraz zbiór pozostałych praw religijnych.
- Żydzi tworzą **gminy**, na których czele stoi **rabin**.
 - Jest to w dużej mierze wyznanie narodowe.
 - **Synagogi** – są miejscami modlitwy i zgromadzeń religijnych.

Rabin z Krakowa

Góra Synaj

Synagoga we Włodawie

Tradycje w judaizmie

- Zbawienie można osiągnąć jedynie poprzez bezwzględne wypełnianie przykazań Bożych.
- Obowiązują reguły zawarte w Biblii: Torze i Talmudzie:
 - **obrzezanie**,
 - przestrzeganie: **szabatu** (nie wolno pracować od piątkowego wieczoru do sobotniego zachodu słońca), **świąt**, **postów**, **przepisów pokarmowych** (oddzielne przyrządzanie i spożywanie potraw mięsnych i mlecznych; za nieczyste pożywienie uznaje się wieprzowinę i drób),
 - **obchodzenie wszystkich świąt i modlitwa** trzy razy dziennie (rano, w południe i wieczorem),
 - modlitwa traktowana jest jako rozmowa z Bogiem (można prosić i dziękować).
- **Judaizm ortodoksyjny** pielęgnuje dawne **stroje**, noszenie **bród** i **pejsów**.

Ściana Płaczu – najświętsze miejsce judaizmu, jedyna zachowana do dnia dzisiejszego pozostałość Świątyni Jerozolimskiej

Zwój Tory

Główne skupiska wyznawców judaizmu

- Judaizm reprezentowany jest przez około **15 mln wyznawców** zamieszkujących m.in.:
 - **Izrael,**
 - **USA,**
 - **Europę Wschodnią** (Rosję i Ukrainę),
 - **Europę Zachodnią** (Francję, Wielką Brytanię,
 - **Argentynę.**

6. KONFUCJANIZM

- **Konfucjanizm** – system moralno – polityczny, utworzony na przełomie VI i V w. p.n.e. przez chińskiego filozofa **Konfucjusza**.
- Nie jest to typowa religia (jest to bardziej filozofia).
 - **Zgodność** wszystkiego na świecie z “ładem nieba” (**tao**).
 - **Kult tradycji i przodków**.
 - Organizacja społeczna oparta na **humanitarności, sprawiedliwości, rytuale i etykiecie**.
- Najważniejszymi księgami wyznawców są **Dzieła Konfucjusza**, m.in. **Lun-ju (Dialogi)**, **Daxue (Wielka Nauka – filozofia społeczna)**, **Szycing (Księga Dokumentów)**.
 - Nie są to jednak księgi święte!
- W organizacji **brak typowych świątyń i duchowieństwa**.
 - Najważniejsze jest **właściwe zachowanie i spełnianie obowiązków wobec społeczeństwa**.
- Ład społeczny wyraża się w **przestrzeganiu tradycyjnych zależności społecznych**: syna od ojca, poddanego od władcy, żony od męża, młodszego brata od starszego.

Konfucjusz

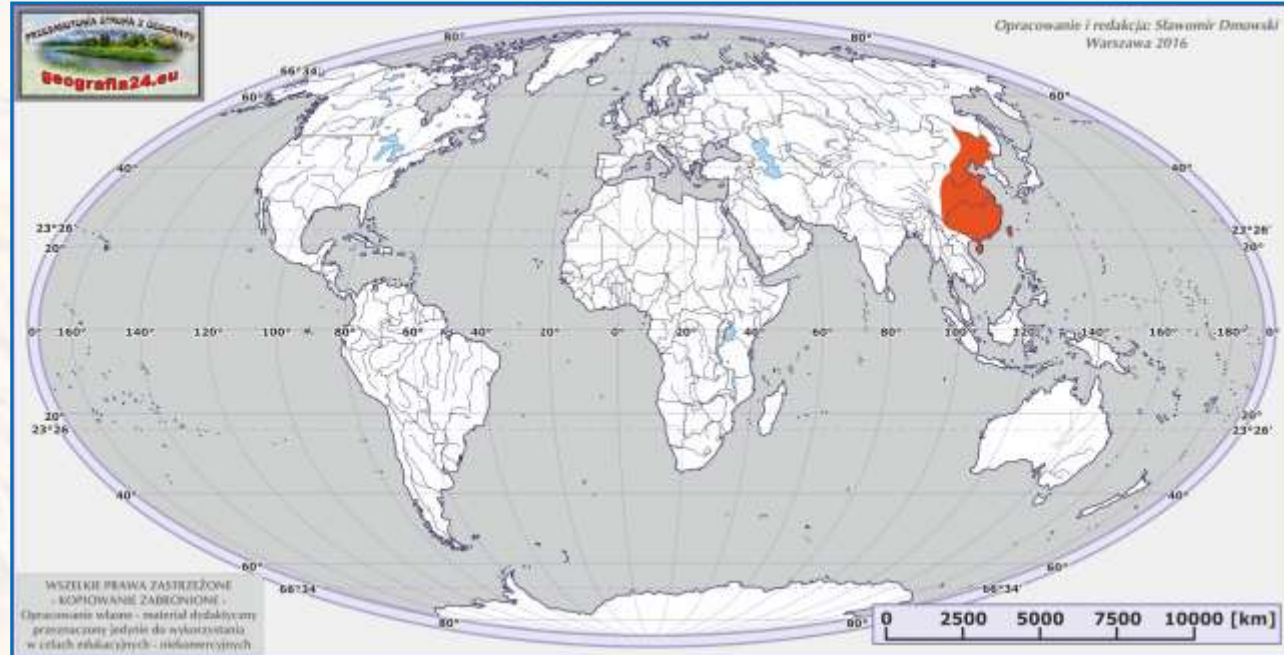

Świątynia Konfucjusza na Tajwanie

Główne skupiska wyznawców konfucjanizmu

→ Przedstawiciele konfucjanizmu zamieszkują głównie:

- **Chiny,**
- **Wietnam.**

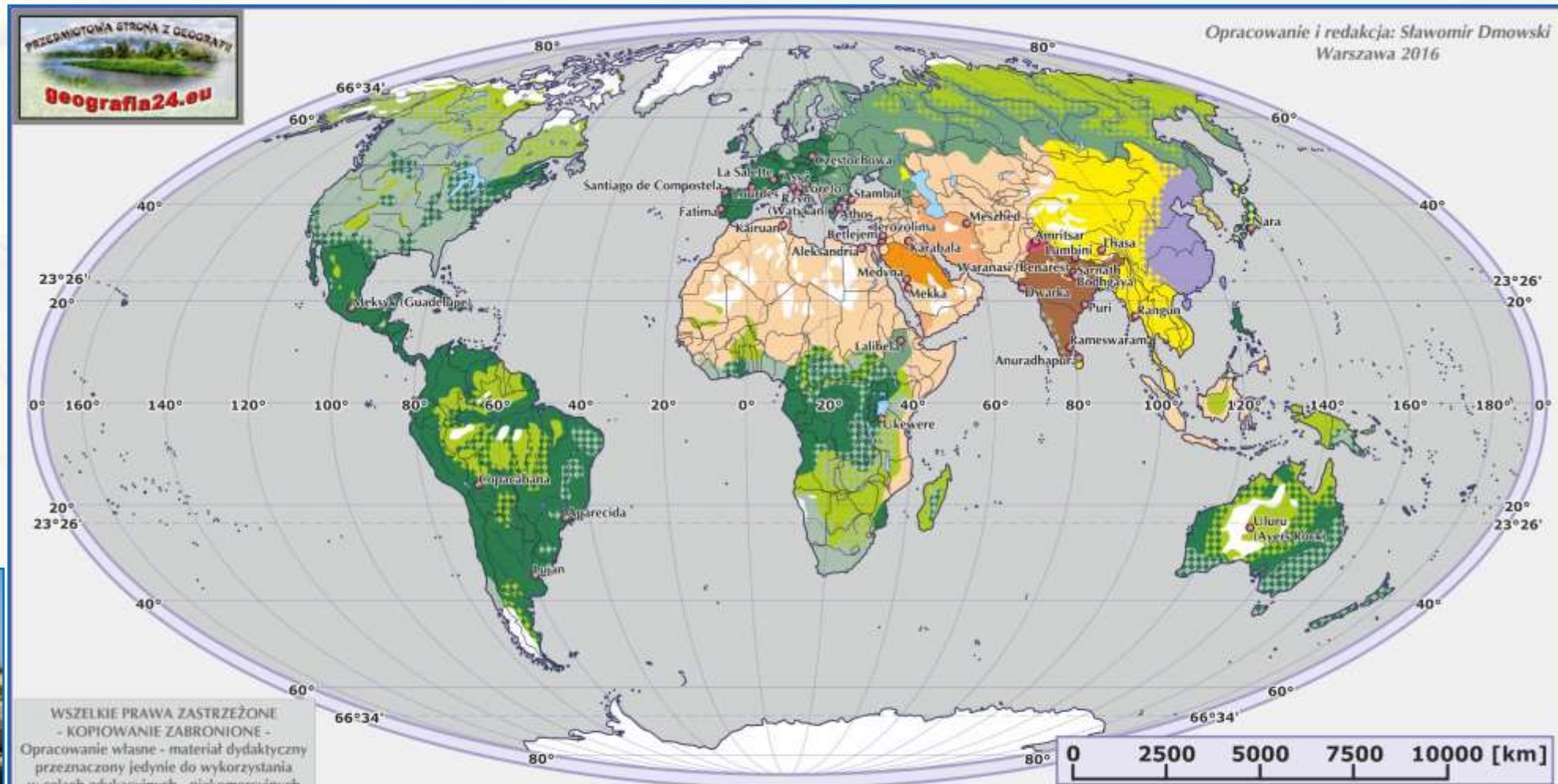

“Życie i dzieła Konfucjusza” Prospero Intorcetta, 1687

Występowanie głównych religii na świecie – miejsca święte

→ Przedstawiciele poszczególnych religii szczególnym uznaniem cenią ważne dla nich **miejsca święte**.

→ Do nich corocznie przybywają setki tysięcy lub miliony wyznawców danej religii (ważniejsze z nich oznaczone zostały na mapie).

Religie na świecie

Chrześcijaństwo

- Katolicyzm
- Prawosławie, Koptowie
- Protestantyzm

Islam

- Sunnizm
- Szyizm
- Wahhabizm

Judaizm

Hinduizm

Konfucjonizm

Shintoizm

Buddyzm i Lamaizm (Buddyzm Tybetański)

Sikhizm

religie naturalne, animistyczne

obszary niezamieszkałe

Wpływ religii na życie społeczne

- Religie wywarły wielki wpływ na rozwój społeczeństw.
 - Budowanie kościołów, synagog, meczetów, klasztorów spowodowało rozwój architektury, rzeźby, malarstwa – powstanie wielu bezcennych dzieł sztuki.
 - Wyznawana religia ma również **wpływ na postawy ludzkie i systemy społeczne**.
 - **Hinduizm** – zbudował **kastowy podział społeczeństwa**.
 - Religia ta **zakazuje spożywania mięsa wołowego** (“święte krowy”).
 - Wyznawcy **wierzą w reinkarnację** – więc nie można zabić nawet szkodnika.
 - **EFEKT**: nie pozwala to na wyraźniejszą poprawę sytuacji żywieniowej Indii.
 - **Protestantyzm** – nakazuje **aktywne uczestniczenie wyznawców w życiu doczesnym, rzetelną pracę, ale i rozagę w korzystaniu z dóbr świata**.
 - Przyczyniło się to do **wzmocnienia mieszczaństwa i stworzenia nowych systemów politycznych (kapitalizm)** a przede wszystkim **powstania gospodarczych potęg w Europie Zachodniej, Stanach Zjednoczonych i Kanadzie**.
 - **Islam** – wprowadził **prawo koraniczne**, obejmujące w niektórych krajach **ograniczenia**:
 - **żywieniowe** – głównie **zakaz spożywania wieprzowiny**,
 - **spożywania alkoholu**,
 - **rozrywek**,
 - **pracy i kształcenia się kobiet**.

“Święta krowa” w Indiach

Wpływ głównych religii na gospodarkę i społeczeństwo

RELIGIA	Wpływ religii na gospodarkę	Wpływ religii na społeczeństwo
chrześcijaństwo	<ul style="list-style-type: none"> ➤ protestantyzm – kult pracy, poszanowanie własności prywatnej oraz dbałość o dobra doczesne <ul style="list-style-type: none"> ▪ służą rozwojowi gospodarczemu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ duchownych niektórych wyznań obowiązuje celibat ➤ konflikty między katolikami a anglikanami, <ul style="list-style-type: none"> ▪ np. w Irlandii Północnej
islam	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zakaz spożywania wieprzowiny <ul style="list-style-type: none"> ▪ małe znaczenie chowu trzody chlewnej w krajach muzułmańskich (niewielkie znaczenie chowu trzody chlewnej) ➤ konflikty na tle religijnym <ul style="list-style-type: none"> ▪ osłabiają gospodarkę 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ obowiązek odbycia pielgrzymki do Mekki ➤ obowiązkowy post ramadan (dziewiąty miesiąc roku) ➤ obowiązek jałmużny ➤ szariat – prawo oparte na Koranie uznające kary cielesne <ul style="list-style-type: none"> ▪ obowiązuje np. w Iranie czy Sudanie ➤ poligamia (dopuszczalna w niektórych krajach)
hinduizm	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zakaz zabijania krów i spożywania wołowiny, <ul style="list-style-type: none"> ▪ duże pogłowie bydła ma niewielkie znaczenie gospodarcze ➤ zakaz zabijania istot żywych, nawet szkodników (wiara w reinkarnację) <ul style="list-style-type: none"> ▪ hamowanie rozwoju produkcji zwierzęcej 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ obowiązujący nieformalnie system kastowy (podział na grupy społeczne: kapłanów, wojowników, rolników i niewolników) <ul style="list-style-type: none"> ▪ dyskryminacja ze względu na pochodzenie ➤ liczne pielgrzymki, rytuały (kąpiel w Gangesie) i posty ➤ wegetarianizm <ul style="list-style-type: none"> ▪ spożywanie mięsa jest grzechem (wierzą w reinkarnację)
buddyzm	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zachęca do niewielkiej konsumpcji dóbr <ul style="list-style-type: none"> ▪ nie sprzyja rozwojowi gospodarczemu ▪ minimalne wykorzystanie surowców naturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dyskryminacja kobiet ➤ rodziny wielodzietne ➤ łagodne obyczaje, ➤ poszanowanie dla prawa
judaizm	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zakaz spożywania wieprzowiny <ul style="list-style-type: none"> ▪ małe znaczenie hodowli trzody chlewnej ➤ sumienność i pracowitość <ul style="list-style-type: none"> ▪ sprzyja rozwojowi gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ kult rodziny ➤ obowiązek małżeństwa i posiadania dzieci ➤ tradycja szabatu ➤ obrzezanie chłopców w ósmym dniu życia ➤ zakaz spożywania żywności niekoszycznej <ul style="list-style-type: none"> ▪ np. mięsa wielbłądów, trzody chlewnej, a nawet owoców z drzew młodszych niż 3-letnie

Tolerancja dla innych wyznań

→ **Tolerancja dla innych wyznań** powinna być czymś oczywistym.

→ Czy tak jest?

→ Czy jesteśmy narodem tolerancyjnym?

→ I czy ja jestem tolerancyjny/a?

→ Tą odpowiedź pozostawiam Wam!

Tolerancja wobec innych wyznań

- Ze względu na coraz większą liczbę mieszkańców na świecie, nieustanne migracje ludności (rozwój transportu), rozwój łączności (TV, Internet) oraz szereg innych czynników na świecie obserwujemy duże zróżnicowanie.
- Niejednokrotnie obok siebie mieszkają przedstawiciele różnych zakątków świata, przyzwyczajeni do innych religii.

Tolerancja wobec innych wyznań

- Jeżeli tak jest to **w jakich państwach panuje największa tolerancja?**
 - Ona przede wszystkim panuje w demokratycznych państwach **należących do kręgu zachodniego**, w państwach w których nie ustanowiono religii państwowej.
 - W takich państwach panuje **zasada równości wobec wszystkich wyznań** (nie znaczy to, że popiera się istnienie sekt religijnych) – umożliwia to budowę świątyń dla różnych wyznań.
 - Inaczej jest natomiast w krajach muzułmańskich – z reguły są one nie demokratyczne, obowiązuje surowe prawo koraniczne, zaś praktyki religijne innych wyznawców są mocno ograniczone lub nawet zakazane.
 - Publiczne wyznawanie czci innemu Bogu niż Allah mogą grozić nawet śmiercią.
 - W chrześcijaństwie powszechnie uznaje się równość kobiet i mężczyzn.
 - Inaczej jest w judaizmie i islamie – tam widzimy wyraźną dominację mężczyzn – rola kobiety jest ograniczona.

KONIEC

Materiały pomocnicze do nauki
Opracowane w celach edukacyjnych (niekomercyjnych)

Opracowanie i redakcja: *Sławomir Dmowski*
Kontakt: *kontakt@geografia24.eu*

WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE
- KOPIOWANIE ZABRONIONE -